

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

L6n

1922

✓ 2334

1999

ՎԱԼԵՐԻԱ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒԹԻՒՆ

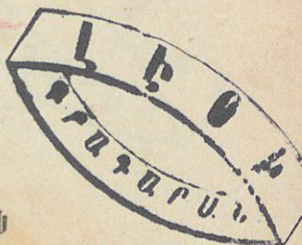
ՅԵՐԵՍ ԱՐԱՐՈՒԱԾՍ

ՖԵՕԴՈՒԿԵՆ ԱՔՐԻԳԵ

Ե

ԲԱՐՁՄԱՆԵԱՑ

ՏԻԳՐԱՆ ԳԱՐԱԳԱՅԵԱՆ

878/1

ԶՄԻՒՆԻԱ

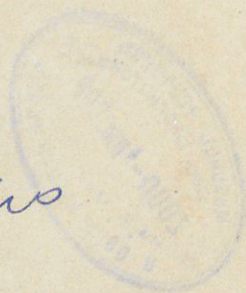
ՏԳԼԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԵՏԵՆԱՆ

1864

38 1929

41922-60

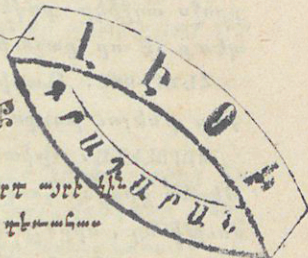

Վ Ա Լ Ե Ր Բ Ա

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԵՐԻՍ ԱՐՄԱՐՈՒՆԾՍ

ՅԷՕԺԷՆ ՍՋԲԲՊԷ

Ա Ա Ջ Ք Ա Ք

ԿԱՐՈՒՆԱ ՏԸ ՂԼՄՖԵԼՏ, Երկրասարդ այրի
ՎԱԼԵՐԻԱ, Էր Բարեխմբահին, Կայր և դեռահաս
ԷՐՆԵՍԹ, Հալցպարիկ կամ
ՀԵՆՐԻԿՈՍ ՄԻԼՆԵՐ, Խորհրդակամ
ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ, Կարոյնայի Ժառան

Տեսարանը Գերմանիոյ մէջ է

Թատրոնը դարտեցի մը ջրայ նայոց սրահ մը կը ներկայացցեն, ներքին կոցմը գուռ մը եւ դատուհաններ կան եւ երկու կոցմերը գիմացի գիմաց գուներ:

ԵՐԵՐՈՒԵՆՆ ԵՌԵՂԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԱՐՈՒՆԱ, ՀԵՆՐԻԿՈՍ.

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ո՞րքան բարեբաղդ եմ հոս զքեզ գտնելու, սիրելի Հենրիկոս: Ես կը կարծէի որ առտուները գիւանատան գործերովդ զբաղած կըլլաս:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Դուն իմ վրաս ասանկ կը խօսիս, տիկին,

բայց ես ինչպէս խօսիմ՝ քու վրադ՝ որ ցորեկը այցելու թիւն ընելուդ և գիշերն ալ տանդ մէջ բազմութիւն անպակաս ըլլալուն համար, հետդ խօսելու ժամանակ չեմ կրնար ունենալ:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Դեռ երէկ միատեղ էինք, մի միայն հօրաքրոջս աղջիկը քովերնիս էր, աչքը շտեմանող անձէ մը պէտք չէ որ քաշուիս:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բարի, բայց ես չհամարձակեցայ: Քեզի հետ ընելու փօքքս խիստ ծանր. . . .

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Գիտեմ, գիտեմ: Իմ ապագայ հարստութեանս վրայօք կուղէիր խօսիլ. կը ճանչնամ քու ուշիմութիւնդ, սիրելի Հենրիկոս, և մեր մանկութենէ՝ ի վեր իրարու ունեցած անկեղծ սէրը: Քեզի առաջուց կիմացընեմ որ քու բոլոր խրատներդ որչափ ընտիր ու շահասէր ըլլան, ես մտիկ պիտի չընեմ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ո՛հ, աիկին, իմ գալուս պատճառը այս չէ. . . . :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ը՛հ, թերևս գաղտնիք մը. . . .

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ճիշդ:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ժամանակ ունիմ, դուրս պիտի ելնեմ: Ինչու որ ես ալ գաղտնիք մը ունիմ քեզի հազարգելիք և քեզմէ աւելի ուրիշ որո՞ւ կրնամ վստահել զայն, չե՞ս գիտեր որ պիտի ամուսնանամ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ո՛հ, ինչ կըսես, սրբան ատեն է որ այս բանը միտքդ դրիր:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ը՛յս առտու:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Քիտախի.) Մե՛զք սր քիչ մը առաջ չըյայտնեցի: (Բարձր) Ը՛յգպիտի գաղտնիքէ մը ետք՝ իմինս բան մը պիտի չարժէ բնաւ, անոր վրայօք ուրիշ անգամ կը խօսիմք:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Բայց ի՞նչ կըլլաս:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ոչինչ, քեզի մտիկ կընեմ, քու ապագայ երջանկութեանդ վրայ խօսի՛նք :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Գիտես որ այրի կին մ'եմ, և իմ պարոն Պլոմֆէլա էրիկս, վեց հազար ֆիօրին եկամուտ ձդած էր ինձի, այս բաւական մեծ գումար մ'էր, թէ որ ժառանգութեանս նկատմամբ անիծեալ դատը չբացուէր :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Այո՛, անտանելի դատ մը պիտի ըլլայ զոր պիտի կորսնցընես :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Կը կարծե՞ս :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Այո՛, աիկին :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ամն մարդ ալ այդպէս կըսէ, բայց ես պիտի շահիմ զայն : Այն ծերունի խորհրդականը ինձի թշնամի էր, որով ինձի հետ կուզէր ամուսնանալ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բարեբաղդաբար մնաւ ան :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Գիտե՞ս որ ան հօրեղբորդի մը ունէր, Հալցպուրկի երիտասարդ կոմսը, որուն վրայօք շատ հեղ խօսեցնիս լսած ես :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Չեմ յիշեր :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Աղնուական ընտանիքի մը կրտսեր զաւա-կը և ինչպէս որ յուսալու հարստութիւն մը չունէր, ուզեցին զինքը դրօշակի տակ դնել : Միտքդ եկաւ կարծեմ հիմայ : Այն անձն էր որ, երեք տարի կայ, առանց մէկը իմանալու, յանկարծ աներևութացաւ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Այո՛, մութ կերպով մը, միտքս կուզայ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Այոյն ժամանակէն 'ի վեր երկու եղբայր-ներ և չեմ յիշեր որչափ անոր հօրեղբայրները ետեւ ետեւ միռան : Այսօր միլիոններու տէր է անիկա : Ասկէ 'ի զատ ծեր խորհրդականիս բոլոր հարստութիւնը ժառանգեց : Վերջապէս առանց ինձի հետ ամուսնանալոյ անոր կտակին պայմանը պիտի չլինայ : Այս լուրը իմ գործակատարս իմացուց ինձի : Ահա այս բանիս վրայօք

կուզէի քեզի հետ խորհրդակցիլ: Տեսնենք, ինչ խորհուրդ կուտաս ինձի:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բայց քու առջի խօսքերդ կապահովցընեն զիս թէ դուն արդէն միտքդ որոշած ես:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Հալցպուրի կոմսին վրայօք շատ աղէկ բաներ կը խօսուի, բայց զուցէ յարմար չգայ ան ինձի: Իմ պակասութիւններս աղէկ կը ճանչնամ, անհամբեր եմ ու անհանդիստ, ասոր հակառակ հանդարտաբարոյ, ուշիմ, վերջապէս, կարելի է զքեզ ծիծաղեցընեմ, քու բնութեանդ յարմար մէկը կը վայլէ ինձի:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ի՞նչպէս, աիկին, հնար է:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ասկէ՛ի զատ կրնայ ըլլալ որ Հալցպուրի կոմսը այս հանդամանքները ունենայ, այն ատեն ՚ի հարկէ պիտի ամուսնանամ անոր հետ, ո՛չ ինձի համար, այլ քովս եղողներուն օգտին համար, որոնց երջանիկ ըլլալը կը բաղձամ, նախ և առաջ իմ սիրելի ու ազնուուհի Վալերիա հօրաքրոջս աղջկան համար: Աղբատութեան վիճակի մէջ իյնալով կարելի է որ իրարմբաժնուինք, բայց եթէ հարուստ ըլլամ, ՚ի հարկէ միշտ քովս պիտի պահեմ զան և իր վիճակին պէտք եղած խնամքը պիտի մատակարարեմ անոր: Յաւալի է շիտակը անոր տեսութենէ զրկուած ըլլալ, աշխարհիս վրայ առանձին թողուած, ամեն զբօսանքներէ զուրկ միշտ իր բարեկամուհին կը փնտոէ և անոր քովը եղած ատենն իսկ անորմէ հեռու կը կարծէ ինքզինքը, ստուգիւ կը սեմ որ անոր այս վիճակին մէջ աւելի աղէկ է մեռնիլ: Եւ անոր տեղը ըլլայի, չէի կրնար ապրիլ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Իրաւունք ունիս, բայց Վալերիա երեք ու չորս տարեկան եղած ատենէն ՚ի վեր տեսութենէ զրկուելուն՝ աշխարհիս հեշտութեցը վրայօք զազափարմը շունենալուն, չկրնար ցաւիլ անոնց վրայ և անշուշտ . . .

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՆՈՅՆԵՐԸ . ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . Տիկին , գեղեցիկ երիտասարդ մը այս նա-
մակը տուաւ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . (նամակը առնելով .) Բարի :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . Շատ քաղաքավարութեամբ աղաչեցի որ-
քիչ մը սպասէ , ոսկիէ ժապաւէններով զարդարուած կա-
պուտադոյն համազդեստ մը առած էր վրան :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . (նամակը քանալով .) Հալցպուրկ կոմսը կը
գրէ : Ասկէ քանի մը մղոն հեռու է եղեր և տունը գա-
լու համար հրաման կը խնդրէ : Անտարակոյս իր հօրեղ-
բօրը կտակին դաշինքները ընելու համար կու գայ :
Ի՞նչ կըսես :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Ի՞նչ ըսեմ , կարելի է իմ ըսելիքս քուկի-
նիդ չհամաձայնի , և անտոն աչքիդ գէշ պիտի երևիմ :
Ե՛հ , թէ որ խորհուրդ տամ քեզ որ չգայ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . Գտնուած վիճակնուս նայելով անհնար է :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Պատճառներ մի փնտուեր , ըսէ՛ պարզապէս
թէ կ'ուզես :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . (որդոմութեամբ) Այո՛ , միայն հետաքը-
քութեան համար կուզեմ : Այս բանը մէկուս փնաս չը-
տար : Դուն , Ամբրոսիոս , իմացուր Վալերիային որ
պարոն Հենրիկոս Միլնէր հոս սրահին մէջն է ու առան-
ձին կը թողում զինքը : (Հենրիկոսին .) Իմ բացակայու-
թեանս ատեն քեզի ընկերութիւն պիտի ընէ : Ես եր-
թամ պատասխանը գրելու :

Ամբրոսիոսին հետ դասարանին (ինն) :

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Սեկուսի.) Այո՛, շատ աղէկ ըրի որ երէկ սիրտս չբացի անոր, աս բանս աւելի մեծ յաղթուածիւն պիտի ըլլար իրեն: Ան միշտ պիտի չզիանայ որ ես զինքը չէի սիրեր: Ինչ թեթեամտութիւն, ինչո՞ւ արգետօք վալերիայի սիրտը ու զգացմունքները չունի ան: Ա՛խ, վալերիա, իմ միակ բարեկամուհիս, օգնէ ինձ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. ՎԱԼԵՐԻԱ՛ Ա՛բրոսիոն յետէն բռնած.

ՎԱԼԵՐԻԱ. Հենրիկոս, հո՞ս ես:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Այո՛, զքեզ տեսնելու շատ բաղձանք ունեցայ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ուրեմն շուտ ըրէ, Ա՛բրոսիոս, այս կողմը տար զիս: (Իբ յետոյ դէտ՛ի Հենրիկոսին երկնքնելով.) բարի եկար, բարեկամ, զքեզ սպասցուցի, անանկ չէ՛, բայց յանցանքը իմս չէ, իմ ուղածիս պէս չեմ կրնար քալել:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ո՛հ, շատ աղէկ կը քալես, մանաւանդ ինծի հետ, կրնայի մտածել երբէք թէ վաթսունուվեց տարեկան հասակիս մէջ քեզի նման դեռահաս օրիորդի մը առաջնորդը պիտի ըլլամ ես:

ՎԱԼԵՐԻԱ. (Ատարկով.) Ինչպէս որ հօրաբրոջս աղջիկը կը կըսէր ինձ միւս օր թէ Ռեգարոյի թատերգութեան մէջ դուն ի՞նչ օճիտ ես:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Այո՛, բայց տխուր Անթոնիօ մը:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ինչ է իցէ, քու ծերութիւնդ ալ ինծի առիթ կու տայ որ ես ալ քու ծառայութեանդ փոխարէ՛ս

նը ընեմ: Գուռն ինձի ուղեկից կըլլաս, ես ալ քեզ կ'օգնեմ:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Թէ որ կամենաս, օր մը դուռն քեզի ալ ուղեկից կըլլաս. ինչ որ կուզես ըսէ՛, ես բնաւ իմ յոյսս կտրած չեմ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բարի Ամբրոսիոս, ասոր վրայօք մի՛ խօսիր, կ'աղաչեմ, աղէկ գիտես սր այս քաղաքիս ամենէն ճարտար և հմուտ բժիշկները իմացուցին թէ անկարելի բան է այդ:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Գիտեմ, բայց Գերմանացի ճարտար մէկը կրնայ ուրիշ քաղաք մը անդէտ ձեռնալ: Ար կամի՞ք, Տիկին, որ Գաղղիա իմ գլուխս եկածը պատմեմ քեզ:

ՏԵՆՐԻԿՈՍ. (Յա՛ յայնով, Վալերիայէն) Վալերիա, քեզի հետ խօսելու հարկաւորութիւն ունիմ: Ամբրոսիոսը ճամբէ՛:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Թող տուր որ խեղճը իր պատմութիւնը ընէ, այս ծեր ծառան պատմութիւն պատմելը կը սիրէ, ես աղքատ եմ ու բան մը չունիմ, բայց անոր ունկնդիրը ըլլալով զինքը վճարած կ'ըլլամ: (Ամբրոսիոսին) Պատմէ՛, նայինք, բարի Ամբրոսիոս:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Երկար ատեն ես ալ քեզի պէս չէի տեսներ, անցեալ տարի, այսինքն պարոն Պլոմֆէլտին մահուանէն առաջ, որ իմ հին տէրս ու արդի տիկնոջս էրիկն էր, անոր հետ փարելը կը դտնուէի:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Այո՛, այս ճամբորդութեան մէջ անոր հետ ուղեկից էիր:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Այն ատենները երեւելի բժիշկ մը փարելի մէջ մեծ անուն ստացած էր իր զարմանալի դեղերովը: Հետաքրքրութեամբ մը անոր առնը գացի, կարծես թէ մեծ ապարանք մ'էր, բակին մէջ կառքեր կային, և ընդարձակ նախասենեակ մը, ուրտեղ երկու ժամ և

Մէկ քառորդ սպասեցընել տուին ինծի, վերջապէս կարծես թէ մեծ պաշտօնեայի մը տոււնը կը դանուէի. . . . :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ե՛հ, ըսէ նայինք, այն բժիշկը քեզ առողջացո՛ւց :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ո՛չ, պարոն, աղքատ ըլլալուս ինծի մը տիկ ընել անգամ չուզեց, դուրս ելնելու ժամանակս, երիտասարդ մը, իր վարմունքներէն անոր աշակերտը կարծեցի, զիս կայնեցուց և կ'երևայ թէ ձայնէս ճանչնալով հարցուց ինծի թէ արդեօք Գերմանացի՞ եմ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Դուն ինչ պատասխան տուիր :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ի՞նչ Գոյն Հէրր, պատասխանեցի, ասկէ աւելի աղէկ պատասխան չէի կրնար տալ, ո՞ր քաղաքէն ես հարցուց նորէն. — Սոսալէն. — Օլպրօքը կը ճանչնամ. — Հոն ծնած եմ. — Ի՞նչ, դուն Օլպրօքէն ես, որչափ բաղգաւոր կը համարիմ անձս որ քեզ / Տոս կը տեսնեմ : Երևակայեցէք որչափ ուրխացայ ես ալ երբ փարիզի մէջ մեր երկիրը ճանչցող մէկը տեսայ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Բարբոբէտօք) Վերջապէս ան քու աչքդ բացաւ :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ը՛յո՛, պարոն, ինչ աղւորիկ երիտասարդ մ'էր ազնիւ գէմքով, խիստ տաղանգաւոր, վերջապէս պատուական հանգամանքներու տէր էր անիկա, կը փափաքէր միշտ հետս խօսակցիլ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Ժպտելով) Կիմանամ, է՛հ, ըսէ նայինք, այդ աղւորիկ երիտասարդը քեզմէ ի՞նչ վարձք առաւ :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Վեզի ստոյգը չիմ կրնար դուրսեցել, այնքան ըսեմ որ իր գործողութիւնը լմնցընէն յետոյ, ձեռքս 25 ոսկի զլորեց, բարի ճանապարհ մաղթելով :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Կարէ՛լի՛ է միթէ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Տակաւին իմ ալ հաւատալ չիդար :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ընորհակալ եմ, Ամբրոսիոս, պատմութիւ

նըդ խիստ զարմանալի է, Կժբաղդարար Փարիզ չենք
դտնուիր և հոս այսպիսի հրաշագործներ չկան :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Կը կարծէ՞ք որ զձեզ խաբած ըլլամ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ո՛չ, ստուգիւ. ալ ներէ, Ամբրոսիոս,
քեզի պէտք չունիմ :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Շնորհակալ եմ, օրիորդ, որովհետև
Հալցպուրիի կոմսին գալստեանը համար պատրաստու-
թիւն տեսնելու հրաման ելաւ : Կրօնն թէ այս պարո-
նը տիկնոջս հետ ամուսնանալու համար կուզայ և հազիւ
ժամանակ պիտի ունենամ ես ալ :

Գաւառ կ'երէ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՎԱԼԵՐԻԱ. ՀԵՆՐԻԿՈՍ

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Վերջապէս կորսուեցաւ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բսէ՛, նայինք, ինչ կուզես ինձմէ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Գիտէք որ այս Հալցպուրիի կոմսը այսօր
հոս կըսպասուի : Միլիոններու տէր և Գերմանիոյ ա-
մենամեծ իշխաններէն մին է, կ'ըսեն, ինծի պէս նու-
աստ պաշտօնատարի մը խօսքը կըլլայ միթէ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՞նչ կըլլայ եղիր :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ի՞նչ կըլլայ մի, պիտի կամի ինքզինքը
Կարոլինային հաճելի երեցնել, ու վերջապէս հետը
պիտի ամուսնանայ, չգիտեր ալ որ զան սաստիկ կը սի-
րեմ ու մէկն ալ ատոր ուշագիր չէ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ինձմէ՛ ՚ի զատ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Չեզմէ՛ ՚ի զատ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Քանի մը օրէ՛ ՚ի վեր ուշագրութիւն կը-
նեմ՝ որ դուն տրտում ու անխօս ես, սիրտդ խռոված է,

աւստի մտածեցի . . . (Իտորունի Տրախոնոսիեան Տը Ֆել էյնաւ
իւ յեայրնէ) :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բսէ կաղաչեմ, ինձմէ աւելի դժբաղդ մէ-
կը կայ արգեօք, գոնէ Կարոլինա իմ սէրս ճանչնար,
զան պաշտպանելու և անոր սրտին համար վիճելու իրա-
ւունքը կընայի ունենալ, այն ժամանակ դո՛հ պիտի ըլ-
լայի այս Հալցպուրկի կոմսին գալը լսելով, բայց հիմա
ինչպէս երթամ, ինչպէս անոր հետ կուրիմ թէ անոր
էրկը չկրնար ըլլալ, երբ ես իրեն սիրահարը անգամ
չեմ: Հարկ է ուրեմն այնպիսի երջանկութեան մը ակա-
նատես ըլլալ, որուն պիտի չկրնամ մէկ կերպով դէմ
դնելու: Ո՛չ, Կարոլինան մտքէս պիտի հանեմ, պիտի
մոռնամ զինքը, անորմէ պիտի փախչիմ և յաւիտեանս
պիտի հեռանամ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Գուն պիտի հեռանան, բացակայութիւնդ
ճշմարիտ սէրէ յառաջ չգար, գուն պիտի չմոռնաս զան,
ինչու որ եթէ այդ ընես, դժբաղդ մէկը պիտի համա-
րեմ զքեզ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ի՞նչ կըսէք, Վալերիա, այս թշուառու
թեանս վրայ այնպէս կը խօսիք, որպէս թէ նոյնը քու
գլուխդ եկած է ատենօք: Սիրած անձ մը ունիս որ աս-
կէ հեռու գտնուի:

ՎԱԼԵՐԻԱ. (Աշխո՛ժիւ) Իտօքերնիս ատոր վրայ չէ:
Ես քու վրայօքդ կը խօսիմ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ուրեմն այս շիտթուութեանդ ու յուզմանդ
պատճառը ինչ է, իմ խօսքերս մի՞թէ ցաւագին յիշա-
տակներ միաբոց բերին: Այո՛, կը ցաւիս այնպիսեաց վը-
րայ զոր ինձմէ կը պահես, անշուշտ Կարոլինա կը ճանա-
չէ զանոնք:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Կարոլինա բանի մը տեղեկութիւն չունի,
անիկա քու վիշտերդ չկրնար գուշակել, ո՞ր մնացին իմ
ցաւերս:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Եւս դոնէ արժանի եմ անոնց մասնակից
բլլալ: Այս յուսով միայն կրնամ այս տեղուանքը մնալ,
իսկ եթէ քու բարեկամութիւնդ ու վստահութիւնդ ինձ
մէ կը մերժես, հիմա կը մեկնիմ ասկէ:

ՎԱԼԵՐԻՍ. Պիտի մեկնիս, կըսես, ո՛հ, ալ պիտի
կորսնցընեմ զքեզ, դուն որ հիմա իմ միակ բարեկամս
ես, պիտի մեկնիս, կըսես, եթէ իմ վիշտերս քեզի չի-
բացուիմ: Ինչ կը հարցընես ինձի, իմ կենացս ընթաց-
քը երևելի բան մը չունի: Ամեն ժամանակ իմ քովս ե-
ղածը անգամ չտեսնելով, իմ ցաւս չեմ կրնար քեզի
զուրցել, իմ կենացս պատմութիւնը իմ զգացմունքներս
են: Ուրեմն կուզե՞ս դիտնալ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ինչո՞ւ չէ:

ՎԱԼԵՐԻՍ. Մտիկ ըրէ, ուրեմն, իմ մատաղ հասա-
կէս որբ մնալով, իմ մանկութեանս վրայ խառն և ար-
տաքոյ կարգի յիշատակ մը պահած ունիմ: Ինձ այնպէս
կը թուի թէ, շատ ատեն չկայ, որ այլ աշխարհի մը մէջ
կը բնակէի, որուն վրայօք բնաւ գաղափար մը չունե-
ցայ: Հոն բազմաթիւ էինք, և յաճարձ առանձին մը-
նացի: Անկէց 'ի վեր այս առաջին յիշատակէն այլ ասոր
նման յիշատակ մը միտքս չունիմ: Օլպրօք քաղաքը
Բէնցպէրկ կոմսուհոյն դղեակին մէջ անոր Ամլիա
ազնկան հետ մեծցայ, որ դրեթէ իմ տարօքս էր: Առջե-
լսած խօսքերս ասոնք էին, զորս ստէպ ստէպ կը կըրկ-
նէին: Խեղճ աղքէկ, ժող էրէն: Ասկէ երևակայեցի որ
գժբաղդ մեկն եմ ես, որովհետեւ մինչև ան ատեն բան
մը չէի ուզեր, բանի մը չէի ցանկար և ամենևին մըտ-
մաութ մը չունէի: 13 — 16 տարեկան էինք, Օլպրօքի
մէջ հասարակաց տօնախմբութեան մը մէջ Ամլիա կոմ-
սուհոյն հետ զտնուելով, բազմութեանէն զառուեցանք
ու քանի մը երիտասարդներ մեր բոլորտիքը շրջապատած

առան զմեզ նախատելու յանդգնեցան : Ամբիւս ամէնաւ
բէն մարեցաւ և ես ալ վախէս պիտի մեռնէի, երբ աշ-
խոյժ երկատասարդին մէկը մեր քովը մօտենալով զմեզ
պաշտպանել ուզեց : Ո՛հ, ինչ անուշ հնչեց անոր ձայնը
ականջիս, երբ մեզի պահստիցուց որ չվախնայք, և ինչ
պէս վսեմ և սպառնալից երեցաւ, երբ մեր հակառակոր-
դացը հրամայեց անիկայ որ մեզ ճամբայ բանան : Քանի
մը նախատական բառեր սահեցան անոնց բերանէն,
բայց իսկոյն խորին լուսթիւն մը տիրեց : Մէյմալ շատ
չանցաւ, հրացանի զնտակի աղետալի հարուած մը ա-
կանջնուս դպաւ : Աերբին ազդեցութիւն մը՝ մեր պաշտ-
պանին գլուխը մեծ վտանդի մը հասնելուն աղետաբեր
զոյժը կուտար, ուստի անոր առջև վազեցի, ձեռքերս
դէպ'ի անոր երկնցընելով, յանկարծ բարակ ցաւ մը
զգացի և անկէ ետք ինչ եղայ չեմ գիտեր :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ո՛հ, թերևս վերաւորուեցար :

ՎԱԼԵՐԻՍ. Այո՛, վտանգաւոր կերպով : Աղէ՛, ինքն
էր որ չուզելով . . . բայց ինչ երջանկութիւն ինծի հա-
մար, քանզի այս դէպքը կուոյն վերջ տուաւ և դուցէ
անոր կեանքը ազատեց : Քանի մը շաբաթ յետոյ, ինչ
ատեն առողջացայ, Լըրնէսթ, (Հէնրիկոսին կողմը դառնալով)
անոր անունը Լըրնէսթ էր, ու զդեակը կը բնակէր, Ա-
մբիւս կոմսուհոյն Քաղզիերէնի և Իտալերէնի դաս
կուտար, որով ես ալ օգուտ կը քաղէի, տեսնէիր ինչ
եռանդեամբ զեղարուեստից ու սիրոյ վրայ կը խօսէր
անիկայ : Իր խօսքերուն աշխուժութիւնը, իր սքանչելի
հանճարը իմ առջևս նոր աշխարհ մը բացին : Այն ատեն
գիտցայ թէ ես մարդ եմ : Ակարագրած անծանօթ բա-
ները կենդանի և ճշմարիտ կերպով կը նկարագրէր :
Այո, այս գեղեցիկ երկինքը, այս կարկաչահաս առուակ-
ները, այս կանաչազարդ դաշտերը, որոնց վրայօք կանց-

նէր, ես բողոքն ալ տեսայ ու քննեցի ինքը հոն եղած
ատեն:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ուրեմն հիմայ ո՞ւր է:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Երբք տարի շարունակ իմ առաջնորդս ու
բարեկամս էր անիկայ, իր խօսքերը մեծ ապաւորութիւն
ըրին իմ մտացոյ մէջ, և ուշագիւր բարեկամութեամբ
անդադար կը հսկէր ինձ'ի մօտուստ, իր քալելու կերպէն
և քայլերուն ձայնէն զինքը կը ճանչնայի, սենեակը
մտնալուն պէս կիմանայի ինք ըլլալը, ուր այս քաղցր
սրտակցութիւնը տարակուսի տեղի տուաւ, ըստ որում
Քէնցպէրկ կոմսուհին և իր աղջիկը վայրկեան մը զիս
առանձին չթողուցին, այնուհետև իրարու հետ չէինք
կրնար խօսակցիլ: Միայն 'ի նշան իւր բարեկամութեան
ամեն առաւօտ ծաղկանց փունջ մը կը նուիրէր ինձիս,
զոր բոլոր օրը վրաս կը կրէի և իրիկունը իրեն կը դար-
ձընէի, այս կերպով ազատութիւն կունենայինք խօսելու,
իրարու հետ: Վերջապէս օր մը ըսաւ ինձի. Վալերիա,
այս դղեակէն պիտի մեկնիմ ես, պատիւս այսպէս կը
պահանջէ, բայց դարձեալ Աստուծով պիտի վերադա-
նամ, այնուհետև կեանքս քեզի հետ պիտի անցընեմ:
Աս խօսքերը սաստիկ մտատանջութեան մէջ թողուցին
զիս, և անատեն յուսահատութեամբ աչքերս ծածկող
յաւիտենական մթութիւնը զգայի, բան մը չթողուց քո-
վըս և ոչ իսկ իր կենդանագիրը:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Խեղճ Վալերիա:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Քուր տեղը քեզի հետ ծառուղիներու
մէջ, ստուէրներու տակ և այս առուակներուն քով կը
պտըտէի: Այն ատեններն էր որ աիկին Պլոմֆէլտ հօր
եղբօրս սիրելի աղջիկը Քէնցպէրկի զղեակը եկաւ, ու-
րուն հետ մտերմացանք, և իրեն հետ անանկ տեղեր
գտնուեցանք, ուր կը կարծէի թէ հանդարտութիւն պի-

տի դտնեմ, բայց ցաւալի յիշատակներէ 'ի վատ ուրիշ բան չդայայ: Անանկ զիտցիր, Հենրիկոս, որ բայակա յուծիւնը թշուառութիւն մըն ալ կրնայ համարուիլ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Սեկնած օրէն 'ի վեր իրմէ դրութիւն մ'ալ չստայա՞ր:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Գրած ալ ըլլար, պիտի կարենայի՞ հանել. (յախ կողմ դառնալով,) բայց մտիկ ընենք, ո՞վ է եկողը:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ո՞վ Աստուած իմ, արդեօք կարողինան է:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ինչո՞ւ կը դողաս, ահա հիմա ատենն է, բայց քու սիրտդ անոր առջև:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Չեմ համարձակիր:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ուրեմն ես քու տեղդ բանամ և Հայր պուրկի կոմսը անկէ հեռացընելու միջոց մը փնտռեմ, որովհետեւ ես կ'ատեմ զան:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ո՛հ, ինչ բարի սիրտ ունիս:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Դուն պիտի մնաս հոս:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Այո՞, պիտի չերթամ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Այս զործիս մէջ եթէ խառնուիմ, պիտի հաւնիս, բայց ահա անոր ստիցը ձայնը կառնում, դնա՛հիմայ:

Հենրիկոս դառնալով կ'ընէ սկստայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՎԱԼԵՐԻԱ. ԿԱՐՈՒԽՆԱ

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. (պարտահանելով.) Սրահին չորս կողմը ծաղիկներ շարեցէք, բայց նախ և առաջ դաւիթը մաքրեցէք, որովհետեւ անկարելի է որ կառք մը անցնի անկէ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ո՛հ, սիրելիս, կերեայ թէ կառքով ու ձիերով շատ մը մարդիկներու կը սպասես դուն:

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. Այո՞, այսօր իմ դատախազս կու գայ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Այս այցելութեան նպատակը ինչ պիտի ըլլայ արդեօք:

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. Բարեկամօրէն զործերնիս ըմբընեմ, անիկայ արգարութիւնը սիրող մարդ մըն է, և ես գեոռահաս ու գեղեցիկ եմ. . . :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Գեղեցիկ կըսես, սիրելիս, ինչ է գեղեցիկ ըլլալը:

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. Հաճելի ըլլալն է:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բո՛ւ կաղաչեմ, ես ալ միթէ գեղեցիկ եմ:

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. Սովորաբար կիները իրարու գեղեցկութեան բառը դիւրաւ չեն տար: Բայց մեզի համար չէ աս:

ՎԱԼԵՐԻԱ. (որտի սրտիւ.) Ասկէ ադել ինչ կուզեմ, չեմ գիտեր ինչո՞ւ ըսածդ ուրախացուց զիս, շարունակէ՛, կաղաչեմ:

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. Բանը ամուսնութեան վրայ է, որուն դժուարութիւն պիտի չցուցընեմ, ինչ մեղքս պահեմ: Հարստութիւնը կը սիրեմ, եթէ ամեն մարդ ալ զայն քամահրէ, քանի որ բնութիւնը այս առատաձեռն բնաւորութիւնը շնորհած է ինձ, միշտ անոր պէտք ունիմ, վերջապէս չափազանց կը սիրեմ հարստութիւնը, ո՛չ թէ իրեն, այլ իրեն եղած մեծարանաց նա մանաւանդ իրեն փափագողներուն համար, չեմ ուզեր որ իմ վրաս ցաւի՛ն, չեմ ուզեր որ ետնէս, տեսէք սա դժբաղդ Ալօմֆէլտտիկինը, որ առանց պաշտպանի և առանց ստակի. . . . չեմ գիտեր ուրիշ և այլն բաներ ըսեն: Երբ մտածեմ թէ միլիոններու տէր ըլլալու համար ձեռքս միջոցներ ունիմ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ասով քու երջանկութիւնդ աւրել կուզես:

ԿԱՐՈՒԽՆԱ. Զէ, միշտ իրա, բայց միայն քեզ երջանկացընեմ, եթէ Հալցպուրկի կոմսին հետ ամուսնանամ, և ոչ ամենափոքր գիպուած մը զմեզ պիտի չլարինայ

իրարմէ հեռացընել, աշխարհիս մէջ բան մը պիտի չար-
դիլէ զմեզ միատեղ ապրիլ: Ար տեսնես ո՞րքան ապահո-
վութեամբ կը խօսիմ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Սիրելի Արարիչնա, բաւականէն աւելի
շնորհակալ կըլլամ քեզի, բայց դուն կը խաբուիս,
ընդ հակառակը, եթէ դու Հայցսուրբի կոմսին հետ
կարգուիս, անմիջապէս իրարմէ բաժնուելու պիտի ստիպ-
ուինք:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ինչո՞ւ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ստուգիւ զքեզ սիրող բարեկամ մը պաշա-
պանելու յանձնառու եղած ատենս կը վայլէ մի՛ որ ա-
նոր զժբաղդութեան առաջին պատճառը ես ըլլամ:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ո՛հ, Աստուած իմ, ո՞վ է այդ անձը,
որուն համար այդչափ անոր կողմը կը քաշես, զիտեմ
Գալտօրթ զնդապետն է:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ո՛չ:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Գիլմոն տեսո՞ւն է:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ամենեին, կուզես որ ե՞ս քեզի ըսեմ:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ի՞նչ գիտնամ ես, այնչափ մարդիկնե-
րու հետ կը տեսնուիմ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Որչափ երջանիկ եմ որ շեմ տեսներ:
Գաած եմ այնպիսի մէկը որ զքեզ անկեզմ սիրով կը
սիրէ, այն բարեսիրտ և պարկեշտաբարոյ Հենրիկոսն
է և անորմէ ՚ի զառ ուրիշ ո՞վ կը հայցես միթէ:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ա՛հ, խեղճ երիտասարդ, ստուգիւ ան
ինձ հաւատարիմ բարեկամ մըն է, արդէն դեռ շատ
չեղաւ խորհուրդ հարցուցի, մեծ սէր մը ունեցած եմ
միշտ անոր վրայ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Այն միջոցին զքեզ կընամբ աղատ թողու-
քու կամացդ:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ի՞նչպէս կընայի երեւակայել որ կը սիրէք

զիս: Ասոր վրայօք հետս բնաւ չէր խօսեր: Օ՛հս չէր
զդուեր, ընդ հակառակը միշտ կը կշտամբէր զիս, բա-
րեկամ ալ չէր, այլ անաչառ կառավարիչ մը:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Այ՛մ, ուսուցիչ մ'էր այն, առաջնորդ մը,
վերջապէս բարեկամ մը. զոր ես այնպէս ճանչցայ, ու-
րով դուն ալ կը պարտաւորէիր սիրել ու ամուսնանալ:
Քու քովդ իմ օրերս երջանիկ անցընելով, բարեբաղդ
պիտի համարէի անձս: Այս հարստութեանց և զանձեր
դիզելու և հազարումէկ պաճուճանաց զլուխ չունիմ:
Ա՛յն բան ինձի համար անօգուտ է. մի միայն զքեզ ու
զճենրիկոս ինձի բարեկամ ճանչնալ կը բուէ: Քովս
երջանիկ անձեր ունենալ կը կամիմ, որոնք բարեհա-
ճին զիս ալ իրենց երջանկութեանը մասնակից ընել:
Ասոնք մարդկային կենցաղը չեն նուստացըներ: Աթէ
դիտնայիր թէ որպիսի սէր մը կապած է վրայդ, եթէ ա-
նոր արամութեան և յուսահատութեանը ականատես ըլ-
լայիր:

ԿԱՐՈՒԿՆԱ. Կարելի է միթէ այդ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ուրեմն դուն բանէ մը տեղեկութիւն չու-
նիս: Թէ և զինքը չէի տեսնար (անոր յետէն Բանելով)
և ինքը ինձի առանց բան մը խօսելու, միտքը կիմա-
նայի, իր ձեռքը իմինիս մէջ դողալը կզգայի: Ո՛հ Աստ-
ուած, ինչպէս յայտնեմ կսկիծս. այս միջոցիս դուն ինչ-
պէս յուզած և ինքըզինքեզ ելած ես, անանկ ալ ինքը:
Ո՛հ շատ աղէկ ըրի որ խօստացայ իրեն: Այնպէս չէ՞,
Կարօրինա, միթէ չես սիրեր զինքը, հիմա դու գուրս
պիտի ելլես, ես ալ վազեմ այս ուրախառիթ լուրը իրեն
հաղորդեմ:

ԿԱՐՈՒԿՆԱ. (Բող շարով) Բայց ներէ՛, վայրկեան
մընալ. (Քիտասի) անոր հետ վախնալու է, մարդս զին-
քը ապահովութեան մէջ կը կարծէ, բայց և այնպէս իր

ձեռքով իր որոգայթը կը լարէ (Բարձր) շիտակը այդպիսի նուիրական անձ մը զիս զգուեցու իրաւունքը ունի : Գուցէ ես սրտիս մէջ այնպիսի զգացումներ կրեմ որոնց վերայ չեմ կասկած իր և կարծեմ թէ օր մը . . . :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Ըդ բաւական չէ ինձի համար , պէտք է որ զինքը սիրես և հիմայ այս ժամուս :

ԳՐՈՒԼԻՆԱ . Բայց սիրելիդ իմ Վալերիա , վայրկեան մընալ , նախ պէտք եմ համոզուիլ և յետոյ . . .

(Կանկ կասեալ) բայց ինչ աղմուկ է աս :

ՎԱԼԵՐԻԱ . (ահանջ դնելով) Կառք մը է , գաւիթը կը մտնայ :

ԳՐՈՒԼԻՆԱ . (պատահական դիտելով) Ո՛հ , այս ինչ գեղեցիկ կառքեր և ձիեր են , ծառաներուն հազուստները անոն ինչպէս միաձև և վայելուչ են : Ըրդարև ասոնք Պանդաւեան դեսպակներ են :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Պանդաւեան դեսպակներ :

ԳՐՈՒԼԻՆԱ . (ժշար դիտելով) Ա՛հ , որքան կը ցաւիմ վրագ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Է .

ԱՄԲԱՔԻՆՆԵՐԸ , ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ .

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . Պարոն Հայցպուրկի կոմսը սանդղէն վեր կ'ելնէ :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Հայցպուրկի կոմսը , չեմ հաւատար :

ԳՐՈՒԼԻՆԱ . Ո՛հ , Ըստուած իմ , այսչափ կանուխ չէի սպասէր զինքը : Բեզի հետ խօսելու զբաղած ըլլալով միտքէս ելեր է . . . չեմ կրնար այս հաղուստովս անոր ատջև ելնել . պէտք է որ ուրիշ աւելի վայելուչ մը հաղնիմ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բայց քանի որ շատ ատեն պիտի չկեցը-
նես զինքը հոս քովդ

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Վհաս չունի, այս բանս անոր երկիւղ
մը տալու պատճառ մը չէ, դուն կը զիմաւորե՞ս զինքը,
այնպէս չէ՞:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ե՛ս, հոս դործ չունիմ, երբոր մեկնի ինք
ան ատեն ես հոս կը վերագառնամ:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (Ըճբրոտիսիւ) Աղաչէ իրեն որ փոքրիկ
սրահին մէջ հանգստանայ վայրկեան մը, հիմայ կուգամ
ես: Աշխարհիս մէջ անակնկալ այցելութենէ աղետալի
բան չկայ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ամբրոսիոս հոս ես, զիս սենեակս տա՛ր
(Տիկուսի) Ո՛հ անիծեալ դեսպակ, ինչ որ ըրի տակն-
ու վրայ ըրաւ,

Աճբրոտիս Տիչև անոր սենեակը կառուցուողի
և ինք լապտանին ետեի կողմի դռնին
դռուս կեւի:

ԵՐԵՐՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱԼՏԳՈՒՐԿԻ ԿՈՄՍԸ. ԿԱՐՈՒԻՆԱ շեղ հաճում

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Թողութիւն կը խնդրեմ ձեզմէ, Պարոն
Կոմս, երկար ատեն սրահին մէջ սպասել տալուս համար:

ԿՈՄՍԸ. Ես պէտք եմ, տիկին, որ ձեզմէ ներումն
խնդրեմ այս ճամբորդի հաղուստովս ձեզի այցելութիւն
ընելուս համար, շատ աճապարեցի գալու, անոր համար
ամբողջ գիշերը ճամբայ ըրի:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ուստի խիտ յոգնած պիտի ըլլաք :

ԿՈՄՍԸ. Այո՛, առջի բերան, բայց քանի մը մղոն ընելէս յետոյ, խոնջենք չղցայի . . . քաղաքը աղւոր է, ճամբաներն ալ պատուական են :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ի՛նչ կըսէք, տէր, կը սխալիք, ճամբաները մարդուս սոսկում կը պատճառեն, չգիտեցիք որ ամեն կողմ խոռոչներ բացուած են, գրեթէ ամեն օր արկած մը կը պատահի :

ԿՈՄՍԸ. Իրա՛ւ կըսէք, դիւ կը վախցընէք, ուստի կազաչեմ ձեզ որ ինծի համար աղօթող ըլլաք, վասն զի ճամբորդութիւնս պիտի շարունակեմ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ի՛նչ, պարո՛ն, դարձեալ պիտի մեկնիք :

ԿՈՄՍԸ. Այո՛, կարեւոր գործքեր . . . պէտք է որ այս իրիկուն անպատճառ Օլլորօք գտնուիմ : Դեռ դէսպ՛ի հոն ճամբայ չելած, ուղեցի կտակի նկատմամբ քանի մը վայրկեան հետերնիդ խօսիլ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Այո պիտի բան մ՛է որ չեմ կարող համբերել : Երբ գիշեր մը ամբողջ շարունակ ճամբայ կընէք, քիչ մը հանդիւրու վրայ մտածել պէտք էք, երթամ հրաման ընեմ որ անմիջապէս սենեակ մը պատրաստեն այս գիշերուան համար :

ԿՈՄՍԸ. (շփուլով որ երկայ), բայց, տիկին, արդէն ձեզ իմացուցի :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ձեր այդ ըսածը մտքի դէմ բան է : Վաղը կեղնէք ճամբայ Օլլորօք երթալու համար և այսօր ընթրիքը միատեղ կընենք, ասպ թէ ոչ գործերնուս վրայ չեմ խօսիր : Կը թողում ձեզ փոխանորդիս հետ խօսիլ, և եթէ շուտով լինցընելու պէտք ունիք, կը մեղքնամ ձեզի, ինչու որ դատ մը շուտով լինցընել չգիտեր :

ԿՈՄՍԸ. Ահա աւելի սոսկալի տեսարան մը՝ այն խո-

ոռչնեքէն և դահավէժներէն որոնց վասնդաւոր ըլլալը քիչ մը առաջ ինծի կըսէիք: Եւ ձեզի հետ միայն, տիկին, ձեզի հետ միայն կըսեմ, որ ինձ քաղցր է խօսիլ. ձեզ իմ դատարար կը կոչեմ, հաճեցէք ուրիմն, կազաչեմ վայրկեան մը ունկնդրութիւն տալ ինծի: Աղէկ դիտէք որ այս ինչ դործին վրայ է. . . .

ԿԱՐԱԼԻԱ. Այսինքն դատ վարել կամ ամուսնանալ ինծի հետ, այս է ահա բուն խնդիրը. թէ որ ինծի կը հարցընէք, ինչպէս որ առաջ ալ յայտնեցի, հիմա ալ կը կրկնեմ որ անոր նկատմամբ բառ մը անդամ պիտի չընդունիք ինձմէ: Չեր միտքը ինծի բացատրել դիւրին է, պարոն, թէ որ հաւանութիւն կուտաք այս դիշեր հոս անցընել՝ այս ընթացքնիդ. իբր խաղաղութեան յառաջընթաց քայլ մը պիտի համարեմ, բայց եթէ ինծի մտիկ ընել չուզէք, և առանց բանուոր պատճառի Օլլպրօք երթալ կամիրք, պարոն, ապահով պիտի ըլլամ այն տաեան որ ՚ի կիս մտացած դատ մը ունենալը կը սիրէք և ձեր երթալն ալ իբր պատերազմական հրովարտակ մը պիտի սեպեմ:

Ողջունելով դուրս կ'ելէ:

ՏԵՍԱԲԱՆ Բ

ԿՈՄՍԸ. (Դեկուսի) Ո՛հ, ինքզինքս շփոթութեան մէջ կը գտնեմ, աիկինը սիրուն կին մըն է և չեմ ուզեր բնդ դիմութիւն ընել իրեն, բայց և այնպէս այս դիշեր Օլլպրօք դանուելու ստիպուած եմ: Ո՛հ, երբ ճամբորդութեանս շարժառիթը յիշեմ, անհանգիստ կըլլամ, անհամբերութիւնս ալ կը սաստկանայ. . . : Ալ լինցաւ հոգ չէ, վաղեմ երթամ. (Կը կանչէ) էյ, մէկը չկայ,

վաղը, միւս օր կը վերադառնամ, և անատեն պիտի ջանամ խաղաղութիւնը վերանորոգել: Եւ, մարդ չկայ, ո՛ր եմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԿՈՄՍԸ, ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ո՛հ, ո՛հ, ինչ ձայն է աս: Այս մեծ պարոնները որքան ձանձրացուցիչ են, (Քարձր) պարոն կոմս, սենեակնիդ պատրաստ է:

ԿՈՄՍԸ. Հնարհակալ եմ քեզմէ, հարկաւորութիւն չունիմ, միայն թէ ծառաներուս իմացուր որ հիմա ճամբայ պիտի ելնեմ:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. (Եկեալ) Ե՛հ, այս առաուան իմ աշխատանքս (Քարձր) հիմայ, տէր իմ, կերթամ ըսելու թէ ձեր կողքը յառաջ բերեն:

ԿՈՄՍԸ. Ա՛յո, դնա՛:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. (Երեւոյն ապեւնը) Արդարեւ ինչ հաճելի բան է ձեզի պէս երևելի անձինքներուն իրենց ծառաներով տան մէջ ընդունիլը: Մտաւոր գիւղերը աղքատ չմնաց որ դաւիթը չլեցուին:

ԿՈՄՍԸ. (անհամբերութեամբ) Թող գուրս հանեն զանոնք:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ըսելը գիւրին բան է, տէր իմ, մանաւանդ կոյր մը կայ մէջէնին որ անանկ ազազակներ, ձայներ կը հանէ որ. . . :

ԿՈՄՍԸ. (Էտրտրտրութեամբ մը) Կոյր մը կըսես, այս քսակը այդ մարդուն տուր:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. (չարմաղմաղմ մը ասելը կը զննէ) Ա՛յ ինչ կը նշանակէ (յարաջանալով ու անորոգար կամին նայելով)

ո՛հ, Աստուած իմ, նմանութիւն մը . . . եթէ աէր կոմ-
սը չըլլայիք, պիտի հաւատայի թէ դուք այն ազնիւ ե-
րիտասարդն էք, զոր անցեալ տարի Փարիզ . . . Ֆոր-
ձանօ բժիշկին տունը տեսայ:

ԿՈՄՍԸ. Ե՛հ ինչ կայ:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Թողութիւն, աէր իմ. կերեայ թէ խա-
բուած եմ: Ի սկզբան այնպէս կը թուէր ինձ որպէս
թէ . . . բայց որքան տարբերութիւն, անիկա այսպէս
կառքեր ու ձիեր, սպասաւորներ չունէր:

ԿՈՄՍԸ. Ի՛նչ ունիս, Ամբրոսիոս, ինչ ըսել կուզես,

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Ոչինչ, աէր իմ, մէկուն նմանցուցի.
(Դիպե՛լ) շարունակեմ ասոր մէջ բան մը կայ. (Բարձր)
ըսել կուզեմ, աէր իմ, ձեր վսեմութիւնը Փարիզ ծա-
նօթացած երիտասարդի մը նմանցուցի, որ իմ հայրենի-
քիս Օլլորօք քաղաքին վրայօք խօսեցաւ ինձի հետ:

ԿՈՄՍԸ. Ա՛հ, դուն Օլլորօքէն ես, Բէնցպէրկի դըլ-
եակը տեսած ես:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Այո՛, այո՛, կը յիշեմ այն չորս բարձր
աշտարակները . . . :

ԿՈՄՍԸ. Կուզէի հոն բնակողներուն վրայ խօսիլ,
Բէնցպէրկի կոմսուհւոյն և իր Ամելիա աղջկան վրայօք
լուր մը ունիս և դիտես ինչ եղաւ ասոնց տունը կեցող
օրիորդ Վալերիան:

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ. Օրիորդ Վալերիան, անիկայ հոս է, իր
բարեկամուհիին Պլոմֆէլտ աիկնոջ տունը կը կենայ:

ԿՈՄՍԸ. (Խախտ-խեմք) Հո՞ն է, ինչ կըսէք, ուս-
տի, բարեկամ, կը կենամ ես հոս: Գնա՛, աճապարէ,
Պլոմֆէլտ աիկնոջ իմաց տուր որ ինձի համար պատ-
րաստած սենեակը սիրով ու յօժարութեամբ կընդու-
նիմ: Հարկ է որ իրեն հետ խօսիմ, բայց նախ, ըսէ
ինձ, Ամբրոսիոս, հոս նօտար, նօտար մը կը դանձուի:

ԱՄԲԲՈՒՄ. Միշտ չգտնուիր, տէր իմ, մէկը կայ որ
 ուս մօտակայ երեք գիւղերուն և այս տեղիս սահմանեալ
 է, այնպէս որ եթէ մի և նոյն օրուան մէջ հարսանիք
 մը և կտակ մը պատահի. . . :

ԿՈՄՍԸ. Իւս, լաւ, խրկէ մէկը որ երթայ անմիջա-
 պէս կանչէ զանի, զաղանի ինծի հետ խօսելու համար,
 կը ըսե՛ս, զաղանի կըսեմ, գուն ալ գիտցած մի ըլլար:

ԱՄԲԲՈՒՄ. Կը հասկնամ, տէր իմ, կը հասկնամ,
 թէ այս անգամ խօսքը կտակի վրայ չէ (տակը կըսե՛մ)
 քանի որ մեր երիտասարդ տէրը կայրերուն վրայ մեծ
 դուրս ունի, երթամ ասիկայ իմ հին ընկերակցիս տամ
 (Ֆիլիպ) քիչ մ'ալ ուրիշներու մաս հանեմ:

Դո՛ւրս է՛նէ՛

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Դ.

ԿՈՄՍԸ. (Ֆիլիպ) Հիմա որ մարդկան գերերջանիկն
 եմ, կը վախնամ որ ուրախութեանս չափը չկորսնցընեմ:
 (յախ կողմը դիպե՛մ) Այս կողմէն մարդ կուզայ: Ա՛յն է,
 վալերիան է:

ԿՈՄՍԸ ՈՒ ՎԱԼԵՐԻԵ

ՎԱԼԵՐԻԵ. (Իր սենեակէն դուրս էլնել ապե՛մ) Ամբրո-
 սիոս, Ամբրոսիոս, ո՛ւր ես, կուզէի գիտնալ եթէ
 կոմսը գնաց: Ամբրոսիոս խղտացած էր դալ, որպէս
 զի տանի ինձ, ես ալ այսպէս միշտ կը մտոցուիմ. . . :
 (Կոմսին իր քովը մօտենալուն յայնը կտանուս) Ա՛հ, ահա ա-
 սիկ, եկու, ձեռքդ տուր (կոմսը քայլ մը կտանէ և անոր

Յեռակն կը բռնէ) բայց այս ձեռքը Ամբոստիոսինը չէ, երկինք, կարելի է արդեօք, (իբնեռն անոր սրբին վրայ կը ստանի) այս այն ձեռքն է արդեօք որ երբեմն սեղմելու երջանկու թիւնը ունէի (կոմէն) սիլ որ ես նէ, յանուն Աստուծոյ, եթէ կոմսը չես, մի պատասխաներ և ինծի իմ սխալմանս մէջ թող, Էջրնէսթ, ըսէ գոն ես:

ԿՈՄՍԸ. Պ ալերիա:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Աստուած իմ, մտոցած չէ ուրեմն դիս:

ԿՈՄՍԸ. Այո՛, Էջրնէսթս է, այո՛ այն Էջրնէսթը որ իր խոսամանը հաւատարիմ մնացած է, և հիմայ կուգայ վերստին դքեզ իր հովանաւորութեանը տակ պատըսպարելու: Կուզե՞ս որ նորէն այն իրաւունքը վրաս առնուիմ, յանձնառու ըլլալու քու ուղղեցոյցդ ըլլալ, քու մտերիմդ, Պ ալերիա, կուզե՞ս, կը հաճիս:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Խօսէ՛, խօսէ՛, կաղաչիմ, քու խօսքերուդ պէտք ունիմ ես: Ո՞րքան ատեն է որ քու ձայնդ ինձ անխտելի եղած է:

ԿՈՄՍԸ. Քեզի կերթայի Օլպրօք փնտուելու, Բէնցպէրկի դղեակը, այն տեղուանքը, որոնց յիշատակը սրբատիս մէջ անջնջելի կերպիւ տպաւորուած են:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՞նչ եղար, բարեկամ, ո՞ւր ես այն ատենէն ՚ի վեր, արդեօք ինչեր ունիս ինծի պատմելու: Պ իշտերդ, վտանգներդ, վերջապէս բոլոր թշուառութիւններդ կուզեմ իմանալ, բարեկամ:

ԿՈՄՍԸ. Բայց գուն, որ երեք տարիէ ՚ի վեր ինծի տեսած չունիս, չն՞ս բսեր թէ ինչ ըրիր:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Արսպասէի բարեկամս, թէ որ գիտնայիր, Էջրնէսթ, ինծի համար վայրկեանները ինչպէս կամաց կամաց կանցնէին: Գուն գոնէ կրնաս զանոնք հաշուել, բայց ինծի, օրերը, շաբաթները, ամիսները անձանօթ են, քու բացակայութեանդ ՚ի վեր ինծի համար մութ

դիշեր մը, մութ և երկար դիշեր մը եղաւ : Վերջապէս
աս խօսքերը մէկ գիթ թողունք, ինձ այնպէս կը թուի թէ
ալ վերջացած է հիմայ այս ամեն բան ինձի համար և
կը կարծեմ թէ կարթննամ, այո՛, ինչու որ դուն իմ
քովս ես :

ԿՈՄՍԸ. (Ժպտելով) Ը՛յո՛, իրաւունք ունիս, մութ գի-
շերը վերջացած է և լոյսը կը յաջորդէ, այնպէս կը
կարծեմ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ինձի համար էր որ Օլպրօք կը գառնայիր :
ԿՈՄՍԸ. Ը՛յո՛, Վալերիա : Օլպրօք կը գառնայի քեզի
հետ ամուսնանալու մտօք :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՛նչ կըսես, Էրնէսթ, ինձի՞ հետ, ես
քու կինդ ըլլամ :

ԿՈՄՍԸ. Հիմա ազատ և անձնիշխան եմ և բախտիս
տէրը, ինչ որ ալ ըլլայ, կուղեմ միթէ դուն ալ մաս-
նակից ըլլալ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ը՛հ, թէ որ սրտիս անսայի, թերևս բա-
ւական անձնասէր պիտի ըլլայի ընդունելու համար, բայց
ժամանակն է ա՛լ որ ես ալ ձեր երջանկութեանը վրայ
մտածեմ. (անոր յետք փնտրելով) բարեկամս, ո՛ւր ես,
մաիկ ըրէ՛ : Երբ որ իրարմէ բաժնուեցանք, ինձի օտար
եղած աշխարհի համար կարծիքները և զազափարները ինձ
անծանօթ էին, բանականութիւնս բացուելէն ՚ի վեր,
երբ ինքըզինքս ալ ազէկ ճանչցայ՝ ձեր և իմ վրաս մը-
տածեցի, և հիմայ այս վիճակիս մէջ երբէք պիտի չի-
հաւանիմ որ ձեր ճակատագիրը իմինիս հետ միանայ :

ԿՈՄՍԸ. Վալերիա :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Հարստութիւն չունենալուս համար չեմ
կարմրիր : Գուն բաւական առատաձեռն ես այս իմ սա-
կասութեանս ներողամիտ ըլլալու, բայց բնաւ իմ թըշ-
ուառութիւններս քեզի օժիտ պիտի չպերեմ, որոնք օր

ըստ օրէ կը տիրապետեն վրաս : Այո՛ , Երնէսթ , դարձեալ դուն իմ առաջնորդս , իմ բարեկամս եզիր , ինծի մի՛ թողուր , որպէս զի առանց քեզի չմտնիմ : Աւրիշ մը իմ տեղս քեզի կին ըրէ , քու ընկերդ ըլլայ , ես ձայն չեմ հաներ : Աւրիշէ մը աւելի այս խորհրդածութիւնները ընելով կարող եմ համբերել , ըստ որում թէ և պիտի չտեսնեմ ալ քովս քու վայելած երջանկութիւնդ , բայց պիտի գիտնամ այսպէս ըլլալը :

ԿՈՄՍԸ . Ա՛հ , Վալերիա , թէ որ սիրէիր ինծի , հիմայ այսպէս խօսելու քաջասրտութիւնը պիտի ունենայիր միթէ :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Սիրելուս համար է որ կը մերժեմ : Երնէսթ , չեմ ուզեր քեզի վշտացընել , համազուէ որ երջանիկ պիտի չըլլանք , իրարու հետ պիտի չյարմարինք , դուն , ժամանակ պիտի ըլլայ որ հաճութիւններ պիտի վայելես , որոնց ես կարող պիտի չըլլամ մասնակից ըլլալ , և մտածէ որ եթէ քիչ մ'ալ նախանձութիւն ունենամ , ինչպէս հնարին է , ցաւէս պիտի մտնիմ : Ար տեսնես ուրեմն , եթէ երկուքնիս ալ երջանիկ ըլլալ կուզենք , դուն իմ բարեկամս , ես ալ քու քոյրդ կըլլամ :

ԿՈՄՍԸ . Այդպէս հաւանութիւն կուտաս :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Այո՛ , և քու վրադ ունեցած սիրոյս պէս զօրաւոր է :

ԿՈՄՍԸ . Եթէ պատահամք մի աչքերդ բացուին :

ՎԱԼԵՐԻԱ . (Ժպտելով) Ատիկա աղէկ դիտես դուն ալ , բարեկամս , որ անկարելի բան է :

ԿՈՄՍԸ . Բայց եթէ փորձել ուզենք :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Ի հարկէ պիտի մերժեմ :

ԿՈՄՍԸ . Ինչո՞ւ համար :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Որովհետեւ այդպիսի փորձ մը միտքս շատ

քաներ պիտի բերէ , ակնկալութիւն մը , որ եթէ անսօզուտ ելնէ , պիտի սոսկամ , բայց քանի որ ասանկ եմ , բանի մը չեմ բողձար , և ինքդինքս բարեբաղդ կը համարեմ , մանաւանդ քանի մը վայրկեանէ 'ի վեր :

ԿՈՄՍԸ . (դէպեւղ զաշն) Ալ աւելի երջանկացընելու ջանքեր պիտի ընէի , եթէ ինծի պէս տեսնելու բարեբաղդութիւնը ունենար , այն բանը որ անոր սիրոյն առարկան եղած է :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Գոնէ քու կարծածէդ նուազ ցաւելու տեղի ունիմ , տես , բարեկամ , ինչպէս կը տեսնեմ :

ԿՈՄՍԸ . Գուն , վալբ'բիա :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Այո՛ , քու դիմաց զծագրութիւնդ ահա հոն է , հոն , երևակայութիւնս կը ներկայացընէ զանիմ աչացս առջև և ապահով եմ որ ան ինծի հաւատարիմ մնացած է :

ԿՈՄՍԸ . Ի՞նչ , միթէ աչքեք տեսնեն , կը կարծե՞ս որ կարող ըլլաս ճանչնալ զիս :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Անմիջապէս , կը տեսնես թէ ինչ համարում ունիմ քու վրադ , դուն ծերութեան և ժամանակին աւերակներուն վրայ խօսեցար ինձ : Ինծի համար ամեն բան անզգայ է , դուն մի և նոյնը պիտի ըլլաս , և ես ալ քու երեսդ թուրշամած և գէմքդ այլափոխած տեսնելու դժբաղդութիւնը պիտի չունենամ : Անոնք իմ բարեկամութեանս պէս պիտի մնան , պիտի չծերանան բնաւ :

ԿՈՄՍԸ . Այն սքանչելիքները որոնք չորս զիս պաշարեր են , և զորոնք դուն չես տեսներ , այս կապուտակ երկինքը որուն տեսքը մտիթարեցուցիչ է , և այս վեհ տեսարանը որով դուն կը զրկուիս , և որուն արժէքը պիտի կըրկնապատկէր , եթէ քեզի հետ նոյն տեսարանին հանդիսատես ըլլայինք և միատեղ զարմանայինք : Չնչ մէկ քաղ-

ցրը նայուածքը և յպիտը ինծի յախտենական երջան, կութիւն պիտի պատճառեն, պիտի աղաղակեմ այն առան. Վալբերիա, ալ քեզմէ պիտի չհեռանամ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Իմ ալ վախցածս աս է: Ինչո՞ւ այդպէս կը շարժքեմ զիս, համոզել ինծի այնպիսի երջանկու-թիւն մը զոր պիտի չկրնամ վայելել:

ԿՈՄՍԸ. Ասկէ աւելի գիւրին բան կայ միթէ, այս հրաշքը միայն քեզմէ և քու քաջասրտուէդ կախում ունի:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ես, խօսէ, բոլոր կեանքս վտանգի մէջ պիտի գնեմ քու բազդիդ մասնակցելու արժանի ըլլալու համար:

ԿՈՄՍԸ. Թէ՛ որ այսպէս է, ես բարեկամ մը ունիմ, զոր դուն կը ճանչնաս, և թէ՛ որ երկինք իմ յոյսերս ի թերև չհանեն, անիկա քու աչերդ բժշկելու կարող է: Հաճէ՛ կազանիմ, ինքըզինքդ անոր հոգատարութեանց յանձնել և վստահիլ անոր խնամքներուն: Թէ՛ որ կուզես, այս զիշեր անոր տանիմ քեզի: Ինչո՞ւ կը վարանիս:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ատոր վրայ խօսք ընել անդամ զիս կը գողացնէ, աղէկ մտածէ, Երնէսթ, ինչ որ յառաջագոյն ըսի քեզի: Բան մը միտքս չկրնար փոխել, և թէ՛ որ այս եղելութիւնը անյաջող վախճան մը ունենայ, հարկ պիտի ըլլայ քեզ բոլորովին յոյսդ վրայէս կտրել:

ԿՈՄՍԸ. Մի լնցըներ խօսքդ: Այդպիսի գաղափար մը ինծի մ'ընծայեր, ըսէ միայն թէ պիտի ընդունիս առաջագրութիւնս:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բարեկամս, գութ ունեցիր վրաս, մինչև իրիկուն ինծի ժամանակ ատուր:

ԿՈՄՍԸ. Հաս լաւ, այս իրիկուն, Վալբերիա, միտքդ բեր անդամ մը Բէնցպէրկի գրեակը և նորէն պիտի նուիրե՞ս ինծի փունջ մը ծաղիկ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՞նչ, գեռ մոռցած չես դուն մեր վաղեմի քարեկամութեան այդ զրարը :

ԿՈՄՍԸ. Այսօր եթէ հաս մ'ալ տաս, իբր ամուսնութեան կապ մը պիտի ընդունիմ զայն, բայց մէկը կուզայ, մնաս բարեաւ, Վալերիա :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Կերթաս, կը բաժնո՞ւիս ինձմէ :

ԿՈՄՍԸ. Քանի մը վայրկեանի համար միայն, այս պիշերուան համար ամեն բան կարգի դնելու կերթամ, կը հաւանիս, այնպէս չէ :

Հենրիէսը ողջանելով որ մէջ որեւի որունին
ներս կը մտնէ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՎԱԼԵՐԻԱ, ՀԻՆՐԻԿՈՍ՝ Կոմսին որունին դուրս ելնելը որոտելով :

ՀԻՆՐԻԿՈՍ. (Պէտտի) Կերթայ, ո՞րքան ուրախ եմ, (Քայքայ) Ա՛հ, Վալերիա, ես ալ քեզի կը փնտռէի, աղետալի կացութեան մը մէջ կը դանուիրմ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Կը ցաւիմ շիտակը : Ես որքան որ երջանիկ եմ, կուզեմ որ ամեն մարդ ալ երջանիկ ըլլայ ինձի հետ : Ի՛սէ, ի՞նչ ունիս, ի՞նչ է կսկիծդ :

ՀԻՆՐԻԿՈՍ. Կարողինան տեսայ, խօսեցայ հետը, շատ մը կակազեի՛ ետքը, վերջապէս իմ սէրս անոր յայտնեցի :

ՎԱԼԵՐԻԱ. (Ձեռքադրելով) Ո՛հ, ի՞նչ զարմանալի դէպք, յառաջագոյն իմացուցած էի ես իրեն :

ՀԻՆՐԻԿՈՍ. Գիտեմ, բայց և այնպէս քանի մը անգամ ալ կրկնեցի իրեն :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՞նչ ըսաւ :

ՀԻՆՐԻԿՈՍ. Ի սկզբան ծիծաղը չկրցաւ բռնել, բայց ինքը յուզման մէջ էր : Խոստովանեցայ իրեն, կուզէի

դիտնալ թէ ինքն ալ զիս կը սիրէ : Վերջապէս պարոն
Հալցպուրկի կոմսը երթալու կը սպասէր :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Իրարու տաք են :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բայց այս կոմսը գացած չունի, և պիտի
չերթայ ալ : Պլոմֆէլտ տիկինը կը սիրէ զան, կուզէ ա-
նոր հետ ամուսնանալ : Ընոր այս կողմերը պտնուելուն
պատճառը այս է : Պէշն այն է որ, Կարոլինա ինքը-
զինքը շուտով կը սիրցընէ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Իրա՞ն կըսես :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Գուն աղէկը զիտնալ պէտք ես :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ո՛չ, հետը չխօսեցայ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Քիչ մը առաջ ասկէ դուրս ելաւ : Այն
երիտասարդ պարոնը որուն ասկէց ելնելը տեսայ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. (տարիտաբեմօք) Չէ՞ս ճանչնար զանի,
Երնէսթն է :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Անիկա Հալցպուրկի կոմսն է :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՞նչ կըսես :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Չեմ տարակուսիր, անոր գալտեանը ներ-
կայ էի :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ընոր գալտեանը, կը սխալիս, անիկայ
ո՛չ տիաղոս ունի, և ո՛չ հարստութիւն, եթէ ու-
նեցած ըլլար ինծի կըսէր :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ի՞նչ և չըսէ, Հալցպուրկի կոմսն է, աս
է այն զոր կը սիրէս դուն :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Այո՞, և ինչ որ ալ ըլլայ, անիկայ իմ սի-
րոյս արժանի է. խիտ ազնիւ և վեհանձն երիտասարդ
մ'է, թէ որ զիտնայիլ ինչ պատճառաւ հոս եկած է,
ինծի համար, միայն ինծի համար է որ եկած է :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ըստուած տայ, բայց դժբաղդարար ա-
ղէկ համոզուած եմ որ Պլոմֆէլտ տիկնոջ համար է,

որովհետև հոս ըլլալդ չէր գիտեր ինք, զքեզ Օլլորօք պիտի կարծէր :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Կարողինան կը ճանչնար, ու ինծի բան մը չըսէ ան, և այն սէրը և ամուսնութիւնը. . . (Ս'Տ, անկարելի բան է այս, վասն զի քիչ մը առաջ ինծի հետ ամուսնանալ ուզեց) :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բան մը չեմ հասկընար ըսած խօսքերէդ : Ամեն բանի կը տարակուսիս դուն, ինչու ուրեմն իր անունը և սպասիւր քեզմէ ծածկեց և Պլումֆէլտ տիկնոջ յայտնեց : Իրաւունք չունիմ համոզմամբ ըսելու թէ անոր հետ պիտի ամուսնանայ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ալ բաւական է, ատոր վրայ ապացոյցներ բերելը հերիք սեպէ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. 'Սերէ', բայց կերևայ թէ դուն ալ ինծի պէս բանը բանէն անցնի նէ լուր կառնես : Այս անոր գէմքին վրայ զաղտնի նենդութիւն կը նշմարեմ. քննէ և պիտի տեսնես :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Հիմայ ինքըզինքիս կուգամ, ինծմէ չբաժնուած, ետ ետ կը քաշուէր, կը յիշեմ իր գողգողուն ձեռքերը : Այո, ալ ապահով եմ որ զիս չսիրէր : Բայց ինչպէս այս իր յանդգնութեան վրայ տարակուսիլ : Իւր ձայնը միշտ միևնոյնն էր, միշտ միևնոյն հաճութիւնը կըզայել, երբ իրեն հետ կը խօսէի. . . չէ, բարեկամ, ապահով եղի՛ր, որ ան զիս խաբել չուզեր, ինչու որ շատ գիւրին է :

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Է .

ԱՌՆԱԳԻՆՆԵՐԸ , ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ .

ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Ի՞նչ կուզես , Աճբրոսիոս :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . Հալցպուրկի կոմսը հոս չէ՞ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Ի՞նչ կուզես իրմէ :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . (աճապարանօք) Խնդրած նօտարը հոս է , եկա :

ՎԱԼԵՐԻԱ . Կօտար մը և ի՞նչ պիտի ընէ :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . Ա՛յն գիտեր , այս փոքրիկ քաղաքիս մէջ անոր գաղտնիքը ամեն մարդ իմացաւ : Ասիկայ բնական է , այսպիսի աղւոր ձեռնարկութիւն մը :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Բսածս է , ամուսնութեան դաշնապիրը . բանի մը չտարակուսիր և կուզէ շուտով լինցընել :

ՎԱԼԵՐԻԱ . (Աճբրոսիոսին) Ի՞նչ , ատոր համար նօտարը կանչել տուաւ քեզի :

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ . Ա՛հ , Աստուած իմ , ինձի արգիլեց ո՞ր մարդու բան մը չըսեմ , բայց ձեր երկուքնուդ , որ տան բարեկամներն էք , կրնամ ամեն բան ըսել առանց վրտանդէ մը վախնալու : Բայց , պարոն նօտարը գուրսը կը սպասէ :

Կոտար կե՛նէ :

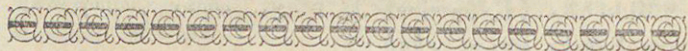
ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Այս յայտնի բան է : Անոնք իրարու հետ կը խորհրդակցէին : Պլոմֆէլտ տիկինը ինձի խաբելու և ինձմէ հեռանալու պատրուակ կը փնտռէր : Բայց ես ասոր չեմ կրնար համբերել : Աճապարեմ երթամ Հալցպուրկի կոմսը գանելու , և . . .

ՎԱԼԵՐԻԱ . Ո՛վ երկինք , կարողինայի կորստեանը պատճառ ըլլալ , զանի մտատանջութեանց մէջ ձգե՛լ : Հինրիկոս , իրաւունք ունիս միթէ այդպէս ընելու :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ոչ: Բայց անոր համար չէ որ այսպէս պիտի ընեմ, հապա քեզի համար, որովհետեւ կը պարտաւորիմ քու նեցուկդ, և պաշտպանդ ըլլալ. բոլոր կենացս մէջ ես ինքքզիներս պիտի յանդիմանեմ, եթէ քու անարգութիւզ տեսնեմ և անոր վրէժը չառնում, ճշմարիտ կըսեմ որ չեմ կրնար գիմանալ ասոր:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ա՛հ, հիմայ և ոչ մէկ բան հոգս չէ: Թո՛ղ երկուքնին ալ զիս թողուն, թո՛ղ հեռանան ինձմէ: Աշխարհիս վրայ ալ բան մը չեմ սիրեր, բաց 'ի գիշերային մթութենէն որ զիս կը շրջապատէ և զիս անոնց ամենէն կը բաժնէ: Ե՛ս, նորէն աչքիս լոյսը ըստանամ: Բնա՛ւ, բնա՛ւ, ըլլալիք բան չէ: Եկուր, Հեննրիկոս, դուն եկուր գօնէ և զիս մի՛նակ մի՛ թողուր:

Դուրս կենն:

ԵՐԵՐՈՒՆԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԱՐՈՒՆԱ, ՎԱԼԵՐԻԱ.

ԿԱՐՈՒՆԱ. (Վալերիային յետէն բռնած.) Ընն ըսեր, ո՛ւր էիր, ի՛նչ եղար, ամեն կողմ զքեզ փընառեցի: Ինչե՛ր ունիմ քեզի ըսելիք:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Կարո՛ւնա, դեռ հո՛ս է:

ԿԱՐՈՒՆԱ. Ո՛վ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բու այցելուդ, Հալցպուրկի կոմսը:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ընտարակոյս, սիրելիս, բայս ես բոլորովին կը շուարիմ:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Բսեւ է շատ կը սիրէ քեզի:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Մինչև հիմայ փորձերը այդպէս կը վըկայեն. (Վալերիան կը դիպէ) էհ, ի՞նչ կըլլաս:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ոչինչ: (Տեղոսէ). Ընդլստահութիւն մը կը զգամ իր քով: Ըսոնք անանկ տաղնապններ են ինծի համար, զորս չէի ճանչնար. (Քարչը) կը սիրէ՞ քեզի, ինքը ըսա՛ւ քեզի:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ո՛չ հաստատապէս, բայց. . . .:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Լմնցուր, ինչո՞ւ կը վշտանաս, ի՞նչ պատճառ ունիս:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Վրանդի քու բարեկամդ Հենրիկոս Միւնէր, վերջապէս յայտնեց ամեն բան:

ՎԱԼԵՐԻԱ. Գիտեմ:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Եւ իր սէրէն ի գութ շարժեալ և իր ազաղակներէն սիրտս ելած. . . . չեմ դիտեր ինչպէս եղաւ. . . . բայց վերջապէս ներսի դիւս զգացի, որ զինքը կը սիրեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԱՌՆԱԷԻՆՆԵՐԸ, ՀԵՆՐԻԿՈՍ կամայ կամայ կը յատաջանայ:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Երբ վայրկեան մը ետքը, պարոն Հալցպուրիի կոմսը պարտիզին մէջ տեսայ որ նօտարին հետ կը խօսէր: Ինծի տեսնալուն պէս խօսքը դարձուց և վշտողին ու յուզուած սիրտով մը ժամագրութիւն խնդրեց ինձմէ այս սրահին մէջ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Դէպ ի յատաջանեցնելով): Ի՞նչ, ժամագրութիւն մը:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (Ժպտելով ժը , դանի պեսամ ապեն) Ա՛հ ,
դուն հոն էիր :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Ա՛յո՛, տիկին , հոս նոր հասեր էի և ահա
այս բառերը լսեցի . « Այս սրահը , այս սրահին մէջ »
Ահա այսպէս ինքզինքդ անոր կը յանձնես :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ատոր տարակոյս կայ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ի՞նչ , միթէ հաւանութիւն տուի՞ր :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Կախ իմանանք իրեն կամքը :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Ինքզինքն ելած) Բեզմէ առաջ պիտի
իմանամ ես անոր կամքը , տիկին , քանզի իմ վրաս
պիտի առնում զինքը հոս ընդունիլը :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ո՛հ , Աստուած իմ , տեսարան մը ներ-
կայացընել : Առջուց կիմացընեմ , պարոն . եթէ իրա-
րու հակառակիք , ես կը քաշուիմ , ես բան մը չխոս-
տացայ իրեն :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Բայց և այնպէս ժամագրութիւն մըն է . . . :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ա՛յո՛, պարոն , իրեն խոստացայ զայն . . .
բայց զինքը ճամբելու համար : Անմ հասկնար ինչպէս ,
ես որ կանանց մէջ պճնասիրութիւնը էն քիչ սիրող-
ներէն եմ , ինքըզինքս երկու տարեկաններու մէջ կը
դտնեմ . (որչո՞ք է պեսարանին դոտարը ինչ յարաւանայ) անիկայ
չէ՞ մի . (Երկիւղալից դրանէն դոտար կը դիպէ) :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (ցած յայնպէ , Վալերիային կը ճօտենայ) Ո՛րե՞մն :

ՎԱԼԵՐԻԱ. (նոյնպէս) Գեռ չեմ կրնար հաւատալ ,
մինչև որ անոր բերնէն չլսեմ . . . Ընէ ինծի , Հեն-
րիկոս , լսելէն ինչ գէշութիւն կը ծագի :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Կայտառաւիեամբ ժը) Ասանկ պարագաներու
մէջ ամենագովելի և խիստ օրինաւոր դործ մի է :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (Վալերիային և Հենրիկոսին կողքէ իր խոտը)
Ահա ինքը կու դայ . մեզի առանձին թողուք :

ՎԱԼԵՐԻԱ. (ցած) Սա ձախ կողմը եղած օթեակը

տար զիս : (Մօրենալու խամանոյ՝ ին կենայ և Հենրիկոսին ին հարցընէ .) Գու՛ն ալ կու դաս :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ . Ո՞վ, ե՞ս . (Կարդինան ցոցընէլով .) վտա-
հու թիւնը . . . յարդանքը . . . երկուքնուս համար ք-
սուածներուն ականջ տուր . բառ մը չմոռնաս :

Վալերիա աջ կողմէ սենեակը ին մտնէ , Հեն-
րիկոս գիծացի դռնէն դուրս կենէ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ .

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . (Ախօսէ) Ժամադրութեան պէս անտանելի
բան չկայ : Ես որքան որոշումս ըրած եմ՝ նէ ալ, վեր-
ջապէս անհաճոյ բան մ'է . ինչ և իցէ , սիրալիր և պար-
տաւորեցընող բառեր շարագրենք : Թող բաժնուի մեզ-
մէ , հոգս չէ , միայն թէ ցաւօք սրտի չըլլայ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ .

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . ԿՈՄՍԸ .

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . Պիտի կարծէք , պարոն , որ խոստմանցս
անհաւատարեմ եմ , բայց ես երէկուօրնէ՛ ձեզի իմաց
տուի որ այսօրուօրնէ՛ դործին վրայ խօսք պիտի չընենք :
Բ՛սէք , կաղաչեմ , ինձմէ ի՛նչ կը խնդրէք և ի՛նչ որո-
շում ըրիք :

ԿՈՄՍԸ . Չեմ համարձակիր ըսելու , տիկին , բայց
դո՛նէ հաճեցէք ականջ կախելու . ի՛նչ որ ձեզի պիտի
վտասահիմ՝ այնպիսի բան մ'է որ դուք պիտի վճռէք :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (Տեղուսի) Ո՛հ, Աստուած իմ, ի՞նչ ըսել կուզէ, կը շուարիմ:

ԿՈՄՍԸ. Գիտէք անշուշտ որ ես բաղնաթիւ ընտանիքի մը վերջին սերունդը, այսօրուան ժառանգած հարստութիւններս և պատուանունս չէի կրնար յուսալ բնաւ: Շնորհքս ուզեցին զիս դրօշակի տակ գնել, զոր ես մերժեցի: Ասով ծնողքս ինձի գէմ բարկացուցի. բայց ես որ ուսմանցս մէջ աղէկ կրթուած էի, կրակոտ և առոյգ երիտասարդ մ'էի և իմ հասակակիցներու նման իմ անձնիշխանական երեակայութեանցս մէջ այնպէս կը կարծէի թէ գլխուս ճարը կը զանեմ: Ուստի առանց մէկու մը իմաց տալու աներեւութացայ, Աւրոպա ճանապարհորդելու համար, ասիկայ երկար չտեկց, հազիւ թէ քսան միոն յառաջ գացի, սիւահարեալ ըլլալս զգայի:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (Տարեւել) Ար տեսնեմ որ ձեր փիլիսոփայութիւնը երկու ազուր աչքերու առարկայ եղած չէր և կը սիրէիք այն անձը որ...:

ԿՈՄՍԸ. Ար սխալեք, տիկին, այն անձը կոյր էր:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (Տեղուսի) Ո՛վ Աստուած իմ, ի՞նչ համաձայնութիւն:

ԿՈՄՍԸ. Ի վստահ իւր կենաց անիկայ իմ կեանքս ազատեց: Իմինս անոր համար զոհեցի, զանի սիրելու համար միայն կապրէի ես: Իմ միակ նպատակս էր անոր աչացը լոյս տալ և այսօրուան ուրախութեանս մասնակից ընել զինքը, ինչու որ միայն իրենմով երջանիկ կրնամ ըլլալ: Այն ատեն բոլոր գանձս անոր կը նուիրէի, եթէ ունենայի, այսպիսի բարերարութեան մը համար ինչ որ ընէի քիչ էր, բայց և այնպէս չէի գիտեր թէ գիտութիւնը այնպիսի հրաշագործութեան մը կարող ըլլար պիտի: Բան մը չունէի, բանի մը տէր չէի, որով

կրնայի դիմել : Ինքըզինքիս վստահեցով ճամբայ ելայ
 ոտքով Գերմանիա քաղեցի , Քրանսա մտայ և Փարիզ
 հասայ , գիտութեանց և գեղարուեստից կայանը և կեդ-
 րոնը : Ամենէն ճարպիկ և դիւանական բժիշկը վնտոեցի ,
 վերջապէս գտայ մէկը և իւր տունը ներկայացայ . իմ
 ժամանակս , իմ հոգերս և վիշտս իրեն զոհեցի , իրմէ
 մի միայն պահանջեցի որ զիս իւր արհեստին մէջ ըն-
 գունի . այսպէս իւր աշակերտը չէի , հասպա իւր քովի
 տղան և իւր ծառան :

ԿԱՐՈՒՒՄԱ . Գ՛նձք , պարոն կոմս :

ԿՈՄՍԸ . Այ՛ո՛ , բոլորով սրտիւ ինքըզինքս գերի բրած
 էի անոր , այն յուսով որուն արգիւնքը փոխադարձա-
 բար պիտի նուիրէի : Այսու ամենայնիւ իմ տէրս այն
 վեհանձն ուսուցիչներէն չէր , հասպա բոլորովին տարբեր
 հանգամանքներ ունէր . կուզէր ծածկել և քօղի տակ
 գնել օգտակար գիտութիւն մը , կը կարծէր թէ այսպիս-
 եաւ մարդկութեան օգուտը պիտի մասնէ . իւր տաղան-
 դին վստահեցով կուզէր անով շահիլ , հարստութիւնը և
 դաճեցը կը սիրէր , իր վայելած գիտութեանը ազահ-
 էր և կը վախնար որ չաղքատանայ ինծի նոյն գիտու-
 թեան մասնակից ընելովը : Բայց ես այս գիտութիւնը
 իրմէ գողցայ , զիշերները դաղտագողի իր մատեանները
 և ձեռագիրերը աչքէ կանցընէի : Յօրեկը , իր արհես-
 տին հրաշագործութիւնները անանկ մէկ ուշագրութեամբ
 կը դիտէի որ շատ ատեն իր սխալմունքները ուզելու
 չափ կարող էի : Ո՛չ իր յոռի վարմունքը և ո՛չ ախրա-
 պետական բնութիւնը զիս վհատեցուցին . անանկ որ եր-
 կու տարի շարունակ աշխատութեանց և այլ և այլ խո-
 բամանկութեանց ենթակայ ըլլալէս յետոյ . ինքըզինքս
 ապահովութեան մէջ կարծեցի : Օր մը ձեր մը առջևս
 ելաւ , տիկին , ձեր ծառաներէն մին , Գերմանացի մը ,

Տայրենակից մը, չքաւոր ըլլալուն տէրս չուզեց օգնել :
ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Թերնս դո՛ւն էիր :

ԿՈՄՍԸ. Սիրոս որքան յուզուած էր, ինչպէս կը բա-
բախէր, և դողդոջուն ձեռօքս վերջապէս, տիկին, յա-
ջողեցայ : « Կոյն օրուընէ հազարաւոր և նորանսր փորձեր
ըրի և ամենն ալ յաջողութեամբ պատկուելով իմ տա-
ղանգս վաւերացուցին : Յուսով լի ճամբայ ելայ և Պեր-
մանիա հայրենիքս մտնելուս պէս, իմացայ ինծի յառ-
կացած պատուանունները և հարուստ ժառանգութիւնը
որ ինձ կըսպասէին : Այն ատեն կարող էի իմ տէրս
կանչել, որպէս զի իր արժանաւոր վարձքը ընդունի,
բայց ես բաւական հպարտ էի անձիս վրայ վստահելուս
չափ, և խիստ նախանձոտ, տիկին, չէի ուզեր տեսնել
որ իմ սիրոյս առարկան օտարի մը ձեռօք բժշկուի և այս-
պիսի բարերարութեան մը ենթակայ ըլլայ : Ինծի անանկ
կուգար որ ես միայն արժանի էի և իմ ձեռքէս պէտք
էր միայն ընդունիլ իր բժշկութիւնը :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (աշխուժութեամբ) Այո՛, անտարակոյս ար-
ժանի էիր :

ԿՈՄՍԸ. Ուստի, տիկին, իմ սիրոյս առարկան, այն
անձը որուն վրայ դրած եմ իմ կեանքս և երջանկու-
թիւնս, այն անձը կըսեմ, հոս է, տեսայ, անիկա Վա-
լերիան է :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ի՞նչ կըսէք, ո՛վ երկինք :

ԿՈՄՍԸ. Հիմայ դուք վճռեցէք : Ազատ եմ և կրնամ
միթէ ձեզի հետ ամուսնանալ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (անոր յետոյ «եղջիւղ») Իմ պատասխանիս
պէտք ունի՞ք :

ԿՈՄՍԸ. Ո՛չ ձեր աչացը մէջ կը կարդամ զայն, այն
դատը որմէ կախում ունի ձեր հարստութիւնը, եթէ
ձեզի ձդեմ՝ կարծեմ հօրեղբորս զրկանք մը ըրած կըլ-

լամ: Այս մտտակայ գիւղերէն նօտար մը բերել տուած եմ, անիկայ օրինաւորապէս կարձանադրէ հիմայ այս տարակուսելի իրաւունքէն հրաժարիլս:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Չէ, պարոն կոմս, տարակուսելի ինչո՞ւ պիտի ըլլայ:

ԿՈՄՍԸ. (Ժպտելով) Աը հասկընամ, կուզէք, տիկին, որ իմ խոհեմութիւնս զո՞հ մը ընելու արժանանայ: Շատ աղէկ, այնպէս թող ըլլայ. դուք ալ ինձի նմանեցէք, ձեր վեհանձնութիւնը զոհեցէք այս մասին, իմ նուէրս ընդունելով՝ ձեր բարեկամութիւնը նուիրեցէք ինձի:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Միթէ նուիրած չէի զայն արգէն:

ԿՈՄՍԸ. Այս ժամուս դարձեալ կը պահանջեմ զայն ձեզմէ, տիկին: Հիմա կը մնայ մէկ լաւերիան համոզել. դեռ կը վարանի, բարեկամիս մէկուն տունը ուզեցի զինքը տանիլ:

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. Ի՞նչ, չըսի՞ք իրեն որ...

ԿՈՄՍԸ. Մի՛ յայտնէք, այն ատեն բոլորովին յոյսերնիս կոտորել պէտք է. եթէ իմացընեմ իրեն որ ես պիտի ըլլամ զինքը բժշկողը: Այսպիսի պարագայի մը մէջ, հանդարտութիւն և կատարեալ ուշիմութիւն հարկ է, ամենափոքր յուզմունքը կրնայ զմեզ կորուսանել և քաջարտութիւն չունենար...

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ, ՎԱԼԵՐԻԱ

ՎԱԼԵՐԻԱ. (Տէ՛կ ի՞նչ, յա՛խ ի՞նչի՞ սենեակէն դուրս ելլելու պէ՛ն) Ա՛լ չեմ կարող համբերել, այնքան սէր, այնչափ վեհանձնութիւն... ո՞հ, որչափ ապաշնորհ եմ: (Բարձր) Էրնէսթ, հո՞գ ես:

ԿԱՐՈՒԿԱ. (Լընկալին Տպեհայլու Ժամանկ) Այո՛ ,
հոս քովդ է :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ո՛հ , գիտեի (Լընկալին) ուստի , բա-
րեկամ , միաքս փոխեցի , կը հաւանիմ , երթանք բարե-
կամդ գտնելու :

ԿՈՄՍԸ. (Տեհրուի) Ի՞նչ կը լսեմ :

ԿԱՐՈՒԿԱ. (Լոյնկա) Ի՞նչ երջանկութիւն , կը հաւանի :

ԿՈՄՍԸ. Քու երթալդ անօգուտ է , ինչու որ ինքը
եկած է զիս գտնելու համար :

ՎԱԼԵՐԻԱ. (Ժպտելով) Ո՛հ , որքան ուրախ եմ
իրար հոս գտնելուս :

ԿՈՄՍԸ. Արդարեւ քաջասրտութիւնդ զարմանքս կը
գրաւէ :

ԿԱՐՈՒԿԱ. Ի՞նչ , միթէ չե՞ս վախնար :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Ո՛չ , հանդարտ եմ (Կոմսին յետեւն Բռնե-
լով) իմ քովս պիտի ըլլաս , այնպէս չէ՛ :

ԿՈՄՍԸ. Այո՛ , անտարակոյս : (Կը կանչէ) . Ա՛մբ-
ըստիս : (Տած , Կարլինային) . առաջուց գիտցայ այսպէս
ըլլալը . (Բարձր , Վալերիային) Ա՛մբըստիս ձեռքէդ բըռ-
նելով պզտի սրահը պիտի առաջնորդէ գեղդ :

ՎԱԼԵՐԻԱ. Լաւ՛ (Լընկալին Տպեհայլու) գուն ալ
պիտի գաս , այնպէս չէ՛ :

ԿՈՄՍԸ. Այո՛ , այո՛ , քեզի կը հետեւիմ :

Վալերիա դուրս կենէ Ամբրոսիոսին յետեւն Բռնած :

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ .

ԿՈՄՍԸ ԵՒ ԿԱՐՈՒԿԱ

ԿԱՐՈՒԿԱ. Ի՞նչ ունիք :

ԿՈՄՍԸ. (յուզած) Չեղ չեմ կրնար բացատրել ինչ
ունենալս : Հասայ այս վայրկենիս , որուն այնքան կը

քաղձայի, բայց հիմայ չեմ գիտեր ինչու տրամալից կերևի ինձ, չեմ գիտեր ինչ ունիմ, կը գողամ:

ՎԱՐՈՒԻՆՍ. Քաջասրտութիւն ունեցիք, բարեկամ, քաջասրտութիւն պէտք է:

ԿՈՄՍԸ. Երբէք պիտի չունենամ . . .

ՎԱՐՈՒԻՆՍ. Երնէսթ, բարեկամս, քաջասրտութիւն կըսեմ, ինքզինքնուզ եկէք, մեր բարեկամութեան վրայ մտածեցէք — Վլալենիան մտածեցէք:

ԿՈՄՍԸ. Վլալերիան մտածեմ: Այո, իրաւունք ունիք, անհոգ եղիք և վտահ եղիք վրաս, իմ վեհանձն բարեկամուհիս: (Չեռալ համբարելով դուրս կենէ:)

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՎԱՐՈՒԻՆՍ. ՀԵՆՐԻԿՈՍ՝ նախկին պետականէն ինչ առաջ շրջ հասնելու արեմ՝ կոմսին Վարդիւնայի յետոյ համբարելու ինչ պետէ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Շատ ուրախ եմ . . .

ՎԱՐՈՒԻՆՍ. Ա՛հ, եկուր, սիրելի Հենրիկոս:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. Այո, տիկին, կերևի թէ շատ ուշ կը հասնիմ: Ա՛հ, Վարդիւնա, ինձի հետ, միթէ քու բարեկամիդ հետ քօքէթութեան խորամանկութեանց կուզես դիմել:

ՎԱՐՈՒԻՆՍ. (Չոյի կողմէն ինչ պէտք ու յետոյ Հենրիկոսին նշան կընէ լաւու) Լուսութիւն, լուէ:

ՀԵՆՐԻԿՈՍ. (Ինչ շարունակէ) Ի՞նչ բան կըստիպէ քեզի՝ ինձի այդպէս խաբելու, քու վրադ ունեցած յարգանքս և համարումս, իմ սիրոյս հետ միթէ չեն համաձայնիր: (Վարդիւնա օրէն նոյն բանը ինչ կընէ) Վարդիւնա, ինձի մըտիկ ընել անդամ չե՞ս ուզեր, ուրիշ առարկաներու միտ-

քրդ անշուշտ զբաղած է և քու սիրուդ խնայէս քու լրո՞ւ
վին հետու է :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : (անհարկաբար կոճախն դուրս ելած կողմը կը բե-
տէ) Ստուգիւ անանկ անհասնդստու թեան մը մէջ կը
դանուիմ . . . :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ : Անոր համար , այնպէս չէ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : Այո՛ , եղելու թիւնը կասկածելի է :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ : Գիտցիր ուրեմն . . . պէ՞տք եմ դանուած
տարտամ վիճակիդ տրամու թիւնը աւելի յաւելուլ . . .
գիտցիր որ Հալոպուրիի կոմսը զքեզ կը հրապուրէ և կը
խարէ , անիկայ Վալերիան կը սիրէ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : (պաշտօնէն) Այո՛ , գիտեմ որ խենդի
պէս կը սիրէ զանիկա :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ : Ի՞նչ , գիտե՞ս զայն և կը սիրե՞ս տակաւին :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : (չաղցր-խեամբ մը անոր երեսը կը նայէ)
Գրեթէ քեզի չափ : Օգուշացիր , ինչու որ մինակ բառ
մը պիտի զուրցեմ , որպէս զի անոր վրայ ունեցած գու-
թիս մասնակից ըլլաս դուն ալ :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ : Անիկա տարբեր բան է :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : Ուրեմն գիտցիր , պարոն , որ միայն Վա-
լերիան կը սիրէ և ո՛չ ուրիշ , և այս տեղ եկած է մի
միայն անոր հետ ամուսնանալու համար :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ : Ի՞նչ կըսես , իրա՞ն է այդ : Ա՛հ , ինչ
համեստ մարդ է եղեր : Վազեմ երթամ , և իմ շնոր-
հակալութիւնս անոր յայտնեմ , (ետ կը դուրսնայ) և ապա-
հով ես անոր Վալերիայի հետ ամուսնանալուն վրայ :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : Վալերիա կրնայ միթէ մերժել զայն : Ա-
նոր վեհանձն հոգատարութեամբը կարելի է այս միջո-
ցիս իւր աչքերը բացուին :

ՀԵՆՐԻԿՈՍ : Ի՞նչ կըսես :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ : Ահա ինքը կուգայ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՆՈՒԱԶԻՆՆԵՐԸ , ԿՈՄՍԸ

ԿԱՐՈՒԻՆԱ. (առաջը կենդ) Ուրեմն , ի՞նչ լուր ունիք , պարոն , խօսեցէք կաղաչեմ :

ԿՈՄՍԸ . Ի՞նչպէս պատասխանեմ , ես ալ չեմ գիտեր :

ԿԱՐՈՒԻՆԱ . Ի՞նչ պատահեցաւ :

ԿՈՄՍԸ . Վայրկեան մը յաջողութենէն խարուեցայ :

ՔԵՆՐԻԿՈՍ . Վերջը :

ԿՈՄՍԸ . Աղաղակ մը ձգելուն պէս , շփոթած փախայ .

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՆՈՒԱԶԻՆՆԵՐԸ , ՎԱԼԵՐԻԱ՝ ԱճՐԵՐՈՒՄ ԳԵՐՈՒՄ

անոր իրենն կոգայ

ՎԱԼԵՐԻԱ . (Գպնորած սենեկին դռնին դուրս կը ցատկէ) Թողէք զիս , Թողէք կըսեմ (քանի մը քայլ կատնուս , կը կենայ փարսիտակի վիճակի մը մէջ . ապա լոյս զարնելու կենսին կը պոռայ .) Ո՛վ դպաւ ինձի , ո՛վ կեցուց զիս , (ալիքը նորէն կը բռնայ , օտը և լոյսը բռնել յնայրելով) Ո՛ւր եմ , որն է այս նոր աշխարհը , այս անձանօթ իրերը , որոնք զիս շրջապատած են , որոնք կը գպչին ինձի և ես զանոնք չեմ կրնար բռնել : (լոյս կողմ կը դառնայ , և կը շփուի) Ո՛վ Աստուած իմ , առանձին չեմ ես : Այս ինչ հրաշք է որ խելքս չհասնիր , այս ինչ սքանչելի տեսարան է , խելքս հիմայ կը թոցընեմ : Այո , ցորեկն է , լոյսը և կեանքը : (Յետեւը խաչաձև ծնկան վրայ կենայ) Ո՛վ Աստուած իմ , փառք կուտամ քեզի , իմ բանտէս կապտիմ , ալ հիմայ պիտի ապրիմ :

